

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 11.**
Egyes számok kaphatók: a dohányboltokból.

Prohászka Ottokár dr. megyéspüspök beszéde a kath. nagygyűlésen.

A hívő világ folyton utban van Krisztus felé, kié utunk is, célunk is; kapcsolataink vannak vele s indításait folyton érezzük; de van világ, mely messze, nem napközben, hanem naptávoiban van tőle, olyannyira, hogy úgy látszik, mintha megszakította volna vele az érzelmi s érzelmi közösséget s mintha indításokat alig venne tőle. S valóban, mily kapcsolatban áll Krisztussal az a modern ember, ki nemcsak nem hisz, hanem kinek hitelensége monista s determinista világnézetet épít? Mily érintkezésben van kinyilatkoztatással a szociáldemokráciának, mely a történelmi materializmusban feje tetejére állítja a világot s ideológiát, hitet s erkölcsöt egyszertlen funkcióknak néz? Hol itt a bizonyításra s meggyőzésre a közös alap, hol itt az eszmék kapcsolata s az érvelés összekötő hidja? Mi tudjuk ugyan, hogy az ismeret törvényei örökkévalók s azokat meg nem törí sem idő, sem forradalom; tudjuk, hogy a logika összekötő hidjait fel nem perzsel sem lángész, sem romboló géniuszok pokoli tüze; tudjuk azt is, hogy a kinyilatkoztatás is érveléssel s történelemmel megközelíthető, hogy világtörténeti nagy ténye érvekkel bebizonyítható s az ember azt elfogadja, hogy hitte: *rationabile obsequium*, értelmes hódolat legyen.

De a modern embernek épp az a baja, hogy a sokféle filozófia megrendítette az ismert objektivitása vetett bizalmát, — az a baja, hogy az önkény az ismeret-elméletek világában is pusztított s tényleg azt a benyomást teszi, mintha kicsinyelné s keveselné az apológiák régi, alapos kiindulásait. Nem csoda tehát, hogy mi is fölvetjük a problémát, hogy ugyan mely oldalról férközzünk hozzá a modern lelki világhoz s kutatjuk, hogy mely oldalról közelíti meg a kegyelem is az elpártolt lelket. Mi is érdeklődéssel s várjuk, hogy ugyan mely oldalról dereng s honnan várható az a nagy napkelet, mely ezt az éjt szét-hasítja, — hol, merre nyílnak azok az utak, melyeken a győzelmes Krisztus jön felénk, hogy elfoglalja ezt a modern örökséget is? Igen, kell ilyen utnak lennie, kell ily hajnalnak hasadnia; várja azt hittük, várja a modern világ várjuk azért, mert hisszük, hogy ez a modern világ is Krisztus öröksége s rászorul az Urra. Igaz, hogy őserdő, melyben a posvány lehelete s a virágok kábító illata keveredik, de épp azért kell neki napsugár; igaz, hogy fölfogások, észjárások, indulatok szövedéke, érdekek ütközése, géniuszok s idioták forondja, egy zürzavaros, poros, sáros világ; de épp azért kell bele az evangélium sava s ha van is dekadencia s romlás a nemzetek életében, de épp a mi hittünk az, mely biztosítja róla, hogy az Isten „sanabiles fecit nationes” gyógyíthatókká tette a népeket; sőt mi többet tudunk; mi a dekadencia: a romlás gyógyszerét is ismerjük, tudjuk, hogy az „Evangélium virtus

ad sanandum,” hogy az evangélium a gyógyító erő s hogy csak arról lehet szó, hogy ugyan mely oldalról s mily módon jut el ez a gyógyító erő a beteg világhoz.

S fölfogásom e részben az, hogy Isten a világot nemcsak a szillogizmusok bazalt utjain s a bizonyítások kovácsolt vashidjain, hanem a képtelenségek s lehetetlenségek megtapasztalásának útján, — a csalódások s bukások, a dekadencia s szenvedések vargabetűin át vezetni célhoz; fölfogásom az, hogy az ő módszere nemcsak a fobalmakon elinduló, teoretikus bizonyítás, hanem az az élet küzdelmeiben s kudarciban érvényesülő „*deductio ad absurdum*”, mely belátatja velünk, hogy a mi utjaink a halál utjai s hogy nem boldogulunk rajtuk. Gondolom tehát, hogy a modern korban a Krisztushoz vezető utak kiválólag s feltűnően a pszichológia utjai; utak, melyek ugyan szintén az ész s a belátás utjai, de amelyeknek argumentumai a nagy tapasztalatok, kritériumaik pedig az élet és halál. Tipusukat röviden így állíthatom föl: ha követesz engem, akkor élni fogsz; ha pedig nem követesz, meghalsz. A „*deductio ad absurdum*” is egy neme a bizonyításnak, mely a lelket hajlítja s hajlandóvá teszi a hit hódolatára. Igaz, hogy ehhez idő kell s a hosszú időközökhez türelem s bizalom kell s erre a bizalomra szeretném rásegíteni a tisztelt nagygyűlés közönségét azért, hogy a modern ember néhány típusát az Isteni behatások s hódítások e folyamatába beállítva bemutatom.

Éső típusom az intellektualista. Ertem ez alatt azt az irányt, mely nagy reménnyel s bátorrággal indult ki, hogy küzdjön s törteszen s lábra állítsa az embert a tudomány nevében. Tényleg tért is foglalt s óriási haladásra segítette ott, hol a természet ismeretén épült föl a fejlődés; ugyanakkor azonban világfölrétet, világnézet s a létkérdések s az ember elgizgatása tekintetében a vélemények őserdejébe vezetett s mindenkiről, ki kezére bízta magát, beigazult a Dantei szó:

Nel mezzo del camin di nostra vita
Mi ritrova per una selva oscura,
Che la diritta via era smarrita.

Intelligenciánk az élet derekán, éppen azok a 30, 40 és 50 éves művelteink, észrevehetik, hogy a vélemények őserdejében állnak; hit; erkölcs s eszménység tekintetében átlag ártatlanul s céltalanul s épp ezért kedvetlenül s nagy ideálok nélkül.

Kezdetben természetesen ez nem így volt. A racionalizmus a „fiatal óriások” temperamentumával indult meg. Hitte, hogy fölréteti a világot s hogy a dolgok fenekére láthat; hitte, hogy az ember előtt nincs, nem lehet titok s amit annak tartanak, az csak tudatlanság, melyet épp a tudománnyal kell földeríteni; hitte, hogy a problémáknak nyíltzemplű szfinxai csak a fejletlen ember rémlátomásai, melyeket szét kell osztani; hitte, hogy nem kell természetfölötti hit s azért aztán lelkes híve lett a hitelenségnek; de ez a fiatalos hángulat nem tartott soká s a nagreményű kiindulást szerény beérés, sőt lemondás s fáradt székszis váltotta föl. S ez a fejlődés

természetes volt s nem maradhatott el; mert minél többet kutatott s kritizált a gondolat, annál szűkebb lett valahogy a világa s minél merészebben nézett sasként a napba, a maradélagosság fényzőnőbe, annál inkább homályosult el a szeme s végre is az lett bölcösségnek kvinteszcenciája, hogy hiszen csak kategóriák varárcsál közt ülünk, melyek közül soha ki nem szabadulhatunk s minden tudásunk, melylyel a valóságot fölmérni akartuk, csak a tapasztalat korlátai közé van beállítva; az a tapasztalat pedig merő viszonylagosság; mialatt a világ, a lét, a valóság, a nagy ismeretlen, a nagy szfinx; a fölséges titok s a titokzatos fölség s az marad mindörökké. S az ember a szfinx előtt áll s meg nem szólaltathatja s ha szól is, hozzá, a szó is, a viaszhang is csak az ember hangja; az ember a szfinx előtt áll s néz, de voltaképpen ki nem nézheti belőle a valót s amit lát, mind csak saját lelkének projekciója s így néz az ember az abszolút sötétségbe s így beszél bele az abszolút némaságba, — néz, beszél, él voltaképp érhetetlenül.

Az ember azonban érezte, hogy x-ek s örök szfinxek közt ki nem tartja s hogy az élethez eszmények s lendületek is kelljenek, ki akarta tehát gyujtani e gyakorlati éz mennyboltján az eszmények csillagait; akarta, hogy ez eszmények: Isten, lélek, halhatatlanság, köteletség, szabadság, erkölcs világításnak neki a remélte, hogy azok ki is vezetik majd a rögökből. De ezzel sem ért cél; mert igaz, hogy eszményeknek hívják, szükségeseznek mondják ezeket a fogalmakat, de azért ezek is mind csak a lélek vetületei s a valóságban nem tudni, hogy vannak-e? Megkönyöz a gondolat, hogy mivel mindez csak az eddig így alakult természetnek követelménye, alakulhatna talán az ember inkább is, elváltozhatnék lán fölfogásában s életében, ahogy elváltozik divatában s hatalmas géniuszok török is magukat azon, hogy az eszmények relatív voltát kimitassák s az emberi legprimitívebb fogatmaiból kiforgassák s szépségessé tegyék. Így lesznek a kötelekségek hívté szét-tákká. A modern ember tényleg esztéta lett; az örök eszményektől elbucszott s érzelmeivel s értékekkel dolgozik: a végtelen Isten helyébe a végtelen fejlődés lehetőségét állította be; mely csak távlat és kód; az igazság trónjára a szépséget emelte; a bűnt s a rosszat a csunyival magyarázta; a megváltást is a tragikum hátalmának nézte, mely a szenvedésbeni megrendít, nemesít s megbékít; szóval az eszmények csillagos mennyboltjával szemben is úgy viselkedett, mint Andersen pásztorleánya, ki megijed a csillagos ég mélységeitől s kunyhójának tűzhelye mögé bujt.

Ily sötétségben s lemondásban ül a modern ember; nem világít neki nap, nem hold és csillagok; de sőt kioltotta még a lámpáját is, a bizalmat az ész világából. Ől sötétben s virraszt halottjával szemben; mert hiszen ez elműlt s az enyészet halálmaszkját látja kulturájának arcán s az érthetlenség s a sötétség mint én és szenvedés hasítja szét-lelkét.

Elképzelhetjük-e már most, hogy az ember

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

ELŐLŐTT: ÖZV. HANEL ANTALNÉ.
Nagy választék ág és asztalneműekből,
Fehér és színes barchetok, stb. Olcsó szabott árak.

Mal lapunk 4 oldal.

00000632

ki fogja tartani ez abszolút, örök éjben? Elviseli-e a nap sugarát gyermeke, a belső sötétséget? Ráveszi-e fejét, hogy szátmájék gyöngyösgében, kinek álma az erő s diszharmonióban forgácsolódik szét, ki énekekre vágyik? Elbíri-e a lélek-organizmus, mely erősen lenni s lelkesen tenni kíván, a lemondás s a székszis természetellenes mérget s azt az erőszakos kikapcsolást a hit inspirációból s a történelemnek nagy motívumaiból. Én nem hiszem, hogy a lelket éjbe temetni, kinba ágyazni lehessen; nem hiszem, hogy a haldoklást tartsa életének s hogy a nirvána legyen eszménye; nem hiszem, hogy a képtelenséggel kibéküljön s az abszurdum vádjait s cáfolatait meg ne értsé s azért gondolom, hogy *itt készült majd a modern szellem egyik nagy fordulata s hogy az abszolút éjszakának borzalmaiból megfellemlítve, szakít majd a nagy haeresissel, mely őt a világosságtól, Istentől s Krisztustól elválasztja.* Elszánja majd magát az örök igazságok hitére; mert hit s erős meggyőződés nélkül nemcsak üdvözölni nem, de élni sem lehet. Erősen s lelkesen élni erős meggyőződés nélkül igazságok nélkül nem lehet. Meggyőződés az igazságról, ez a lélek élete, ahogy a zsolttár mondja: „Quaerite Deum et vivet anima vestra.” (Ps. 68, 33.) Meggyőzések nélkül elszigetelten tengődünk; mi kössön ugyanis egymáshoz, ha nem a közös erős értes és érzelm? Erős meggyőzések nélkül nincsenek életrevaló erős társadalmak. Szent igaz, amit Bonald mondott, hogy erős népeket nagy dogmák állítanak a világba s bármennyire akarjuk az emberiséget egybefűzni s ösziertartani természetumánnyal s kultúrával ezek a kötelek szakadnak s a mélység kötelekeit, melyek lelkeket kötnek egymáshoz az örök élet aspirációjával, nem pótolják. Azért gondolom, hogy *az élet vágya a szenvedések iskolájában ráneveli az emberiséget a szabadságra, arra a nagy elhatározásra, hogy nem találva utat semerre, ráter a hit útjára s elmondja a nagy hitvallást hogy „viam veritatis estis” s Isten felé indul.*

A modern életnek második típusa az a kulturális irányzat, mely az élet anyagi érdekeit tartja túlságosan szem előtt s emberhez méltóbb léteit sürget ugyan műveltségi, jogi, gazdasági, politikai, egészségügyi tekintetben; iskolákat és tudást, magasabb színvonalu háztartást, esztétikát s művészetet, komfortot s kerti városokat, tisztességet s higienikus tisztaságot is sürget; de ezen túl nem emelkedik. E törekvésekkel, a mennyiben a jobbat szolgálják, természetesen egyetértünk. Ki ne vállalná ugyanis azt a programot, hogy gazdaságilag jobb életet teremtsünk, jobb lakást, jobb étkezést, jobb egészséget, jobb közlekedést nyújtsunk s ugyancsak hogy politikailag haladjunk s több jogot s több szabadságot juttassunk a haladó embernek?

Mi igenis nagyrabcsúljuk a modern világ nak azt a szenvedélyes vágyát, mely az alsóbb néposztályok fölemelésére irányul s a munkások szervezése s a munkásvédelem által jobb társadalmat akar teremteni. Még az osztyárharcban is látok tiszteltető motívumokat, melyek a demokrácia problémáján, a jobb, a szabadabb, a boldoguló ember eszményén dolgoznak. S meg vágyunk győződé, hogy ez a motívum nem is szigetelődik el az alsóbb néposztályokba, hanem fönt épp úgy, mint lent, a közös vágygyá lesz, azzal a különbséggel, hogy lent a szenvedő s elkeseredett ember pszichológiájával dolgoznak a demokrácia terfgyülésán, fönt pedig a jobbért való lelkesülésnek s a demokratikus haladás föltartoztatatlanságának beállításával kell dolgozniok.

De a baj az, hogy ez az irányzat csak az élet külsőséges s anyagi oldalait veszi tekintetbe s filozofijában megalazza s lefokozza az erkölcsi elemet. Neki az erkölcsi világ csak fiziológia; neki az eszmények csak ideológia, a hasznosság, a fajnak a egyednek biológiai szükséglet. — Neki az ember maga csak történelmi kategória más-más tartalommal, más-más eszmékkel, aszerint, amint feurális nemes vagy burzsoa vagy proletár; de ezek az eszmék mind egy kaptafán készülnek, melynek neve kenyér és hatalom. De különben is az egész világ figyelme csak a külső érdekekre, tudásra és iskolákra van fordítva; boldogulás, jó háztartás, gondatlan élet, tisztesség, komfort, zene és mű-

vészet és szép természet a programja s nem veszi igen tekintetben az emberi élet tulajdonképpen, kincses tartalmát, — nem a belső világ egyensúlyának s harmonijának s üdeségének fölteleleit s a meleg, lelkes akaratnak forrásait. Ez az irányzat föl akar számolni azzal a csodálatos, lelki világgal, mely az ember öntudatát erővel, szépséggel s boldogsággal tölti ki. Erzi ugyan, hogy az a belső világ mélyeséges s hogy az az öntudat épp a mélyeségek sejtelmétől lesz misztikus, de azért fölületesen elsurran a mélyeségek fölött s ignorálja azokat. Látja ő is az emberi psziché arculatán a metafizikai vonást, melyet nem lehet Margit crémekkel s pásztákkal eltüntetni; de nem vet nagy ügyet rá s azt gondolja talán; hogy enélkül is boldogul. S ez uton bekerülnek egy rémségesen lapos világba, az erkölcsi értékeket nélkülözö pusztulásba. E pusztulásban jár ez idő szerint a művelt világ s főleg a nagy szociáldemokrata tábor, melynek van sok Mózes, de az igéret földje neki csak föld, föld, — lapos, üres, hideg világ! S itt ismét fölvetődik a kérdés: képzeltető-e, hogy az ember türesen, belső tartalom nélkül, szegényen, az élet értékeit nélkül járja e világatlan világot? Képzeltető-e, hogy ne értsé meg önmagát, lelket s belső harmonia nélkül örömtelen életet éljen? Pedig ez a külsőséges értelmi és esztétikai műveltség üres is, szegény is, örömtelen is, meghasonlott is s nincs benne maradásunk.

Maga ez az üres, lapos, szegényes világ lesz az abszurdum, mely az emberiséget visszatérésre készíti. Ez a kultura ugyanis nem adja meg az élet értelmét.

Meg fogja tapasztalni az ember, hogy az életnek értelme nem a tudás, nem a munka, nem az esztérga s a kohó, nem a csizma-szálamikészítés titka, nem a szakszervezet s az általános választói jog, nem az életmód s a magas színvonalu háztartás, hanem egy oly öntudat, akár palotában, akár istállóban, akár gyárban, akár parkettes szakonban, akár viruló egészségben, akár betegágyon, akár az Alpések közti, akár a Sárretnen folyik is le az élet, az életben nagy isteni föladatot, isteni köteletséget lát, amely köteletség teljesítése által leszünk jóvá, nemessé, tisztává, meleggé, — mondjuk: istenivé.

Ez a kultura nem adja meg az élet mértékét s szépségét. Az élet is mű, remekmű akar lenni s annak is mértékei vannak. E mértékek az Isten akarata, melyet, mint belső jóságot, mint erényt élek át. Az erényes ember megfejté az „isten mértékek útját,” ezt hívjuk egyéniségnek.

Ezt a föladatot nekem kell megoldanom s ezt a művet nekem kell a világba beállítanom. Az egész világ, a kultura, a múlt, tudás s hivatás, a társadalmi állás és háztartás az én szememben csak a természet, de a remekmű művész vagy a kontár én vagyok, aki az adatokból ez élet remekét vagy torzalakját fargom. Sok a kontár!

Amely kultura az élet értékét nem az erkölcsi javakba fekteti, az csak kontárokat léptet föl az élet nagy művészetében. Ez a kultura nem adja meg az élet örömet. Az öröm az erő s győzelem érte, hogy az embert a természet s a szükségesség agyon nem nyomja, hanem hogy az egyéniség szabadon s nemesen kiemelkedhetik küzdelmek s szenvedések, élet s halál fölé. Amely kultura azt hiszi, hogy az életet a külvilágért élni érdemes s értékeit nem a belsőből, az ember akaratából veszi, az hideg robottá fokozza le az életet s rabszolgáivá tesz a fölötünk uralkodó történelmi fejlődésnek, az érthetetlen s tartalmatlan élet kényszerének.

Ez a megtapasztalt érhetetlenség, ez a megízelt abszurdum vezeti majd vissza az emberiséget Krisztushoz!

Igy volt ez eddig is s így lesz ez ezután is. A próféta már a babiloni kultura idejében mondja a zsidó népnek: ha nem hiszed, hogy én vagyok a te Urad Istened s saját utaidon járva elpártolsz tőlem: meglásd, megtapasztalod s megízeled, hogy „malum et amarum est,” hogy keserű és kegyetlen sors ez s ha megízelted, majd visszatérsz. Rámutat az evangélium is a klasszikus kultura idejében a tékozló fiu parabolájában az élet fölvilágosító s visszatérő útjaira! mert a tékozló fiu is a moslékos vályunál kaptá nyomo-

ruságának s képtelen helyzetének intuícióit s ott vette a visszatérés s az üdvösség inspirációit. Azt gondolom tehát, hogy a modern világ is ez utra van terelve; az apostázia átkát, az első-tült eszmények éjét, az erkölcsi értékek csödjét, a sötétséget s a szegénységet meg kell tapasztalnia, hogy megtegye a nagy lépést, a megtérést.

Modern megtérteink is mind átlag ez uton jönnek; itt Jörgensen, Coppé, Bourgest, Brunetiere s hiveik is azért jönnek, mert látták, meg tapasztalták, hogy elvesz a lélek, elfonnyadnak érte, elvesznek értékei, mert nincs levegője s napsugara. Látták s megtapasztalták, hogy a kultura is vigasztalan s morális dekadens; megtapasztalták a tévelyt, mint szomorúságot s a rosszat mint mérget és halált s fölkiáltottak: élni akarunk; de itt nem élhetünk, vissza tehát a levegőre, a napfényre, vissza Krisztushoz!

A szenvedés, fonnyadás és elkedvetlenedés ezt a kiáltást adja majd a nagy világ ajkaira: nincs élettartalmunk, nincs örömtünk, nincs ritmunk és szépségünk: vissza tehát Krisztushoz!

Harmadik típusa a modern életnek az a féktelen, korlátlan individualizmus, mely tele van ellenszenvvel a tekintély ellen, melyet bírónak néz, — a hagyományok s eszmények ellen, melyeket türes, esztelen, meghaladott formáknak tart, türelmetlen a multtal; elégedetlen a jelen szemben. Előtte állam, egyház, társadalom, vallás, erkölcsi eszmények. művészeti iskolák mind gyanusak; mind csak békó és korlát, melyektől félti egyéniségét. Előtte a nagy problémák, melyeken századok tapasztalata s korrekurája dolgozott, problémák ugyan, de azt hiszi, hogy azokat ő majd sokkal jobban oldja meg, mint ahogy eddig oldozgatták azokat. Előtte az erkölcsi eszmények s törvények s az emberi lélek ismerete, ahogy az századok tapasztalataiból leszűrődött, valamiféle történelmi adalék ugyan, de voltaképp ez a szellemi világ, ez a nagy bölcsesség nem imponálnak neki s meg van győződve, hogy eszményt s törvényt ő maga majd jobban szerkeszt meg.

S e felfogásnak nem az a hibája, hogy sürgeti az egyéniséget s hogy eredeti akar lenni; — nem is abban a baj, hogy az erőket ki akarja fejteni; hanem abban, hogy emancipálódni akar minden formától, — hogy lazítja a szociális kapcsolatokat, melyek jelent, multat összekötnek, — hogy megveti a szociális összmműködést — s hogy elhitheti magával, hogy mindenki törvény önmagának, minden ember külön erkölcsi eszményt teremt önmagának, minden ember külön morált él, amilyen tetszik neki, minden művész új művészeti iskolát nyit, amilyen nem volt eddig s hogy az ember képes is erre, csak emancipálja magát a régigtől.

Az ilyen individualizmus lépten-nyomon anarchiába esik s ez divat most. Bizarr genioszuk groteszk Übermenschenek kergetik egymást, kik teremnek s pusztulnak is, mint a tiszta-legyek s kik termelnek is új nézeteket, új gondolatokat, új eszményeket, amilyenek eddig még nem voltak s két három év múlva természetesen megint nem lesznek. Ez az individualizmus nem érzi, hogy a tudás, az erkölcs, a művészet típusai mind közismeltek, melyeken sokan, a legjobbak s azok is, csak éltük legszentebb pillanataiban dolgoztak fejlesztőleg; nem érzi, hogy világosságban élünk, melyet nem mi gyújtottunk, hogy Minerva lámpába az olajat nem mi szűrtük s ahhoz tán egy cseppel sem járultunk, hogy az életbölcséséget nem mi találtuk ki s az eszmények arculatát egy radióttinyi karcollal, egy ecsetvonással sem fejlesztettük.

Még kevésbbé van azután annak tudatában, hogy ahogy nem találta ki az erkölcsi szabályokat s nem akadt rá magától az élet útjaira: épp úgy ezeknek a szabályoknak első elrontója ő maga s hogy az eszményt s erkölcsöt ellen ellene, a megkegyült, anarchikus individualista ellen kell megvédeni. Hiszen mindnyájan többekévesbbé elfogult emberek vagyunk; érzelmeink szinezik, indulataink ferdítik erkölcsi inspirációinkat. Kéves ember van, aki ismeri magát, — kevés van, aki ismerné a lélek hígnáját; de mind-egyik nagyon alkalmas arra, hogy érdekei, vágyai, fájdalmai s sérelmei, inspirációi szerint kitekerje az erkölcsnek a nyakát.

Innen az erkölcsiség dekadenciája s az egyedek groteszk szertelensége; innen a fegyel-

UJDONSÁGOK.

mezetlenség a köz- s a magánéletben; innen az a nagy tömeg, mely csupa kicsiny egyedekből áll, de akik mind Übermenschenek nézik magukat, rémsok öntudatossgal s kevés önfelegmezéssel; nagy pátozszaal s csirkeésszal s a mélysegnek sejtelle néltül.

S azt gondolom, hogy a fejlődésnek e pontján állhat be ismét a jobb fordulat. Az emberiségnek u. i. a társadalmi bomlásban, a szociális kötelekkel lazulásában s ezáltal az erők gyöngülésében s a haladás megnehezítésében föl kell ismernie a helyzet tarthatatlanságát; be kell neki látnia, hogy ez a túlzó individualizmus hőbort és örület, hogy a nagy hagyományok s eszmények, az erkölcs s a tekintély közkinccsek s hogy a nagy célokat nem vakmerő öntudatossgal, hanem jó behelyezkedéssel, odaadással s önfelegmezéssel kell szolgálnunk. S ha ezt belátja, akkor majd értékelni fogja a krisztusi tekintélyt is s annak hordozóját, az anyaszentegyházal.

Nem lesz kifogása a hitnek s erkölcsnek e nagy társadalmi szervezete ellen. Hiszen minden nagy szellemi érdeknek van szervezete. A közéletnek van álama, a munkának van szakszervezete, a filozófiának van iskolája, a művészetnek van akadémiája, a szerelemnek van házassága; érhető tehát, hogy a vallásnak is van egyháza. A szervezet erő, mely véd; hatalmas is, mely hódít s minél nagyobb a kincs s minél szentebb az érdek, annál erősebb s tökéletesebb szervezet kell megóvásukra! kell bele központi erő, kell tekintély is.

Az egyházban mi a krisztusi tekintélyt tiszteljük s szereljük s nem félünk tőle. Nem féljük tőle az egyedot, mert a tekintély nem az egyed elfojtására, nem az eredetiség megállítására való, hanem arra szolgál, hogy eligazítson ott, ahol egyes nem elég magának s a hol rászorul a másokkal való összekötetésre s a közösségnek jó befolyására. Nem féljük tőle az egyed autonómiaját sem; mert az individuum szabadsága s valláserkölcsi autonómiaja nem azt jelenti, hogy nincs fölötte tekintély, hanem azt, hogy a nagy kötelességek teljesítésében s az eszmény elfogadásában is szabad s hogy itt az ő elhatározására s tényére van szükség, Nem féljük a tekintélytől a fejlődést s haladást sem, hiszen ezt az individualista kapkodást is tekintélyek vezetik s legvadabb individualistaik is tekintélyek után járnak; csakhogy ezeket Haeckelnek, Nietzschének, Marxnak, Ellen Keynek hívják: hát miért félünk akkor tekintélytől, melynek neve Krisztus s a tekintély hordozójától, melynek gyakorlati értékelését adta egy kiváló protestáns főúr, mikor azt mondta: ha oly sokszor indulok el hirlapok és naplók névtelen írói után, miért nem indulhatnék sokban a hercegprímás vagy a pápa után?!

Tudom, hogy ezidőszáig még lázban égünk, izgulunk, hevítlünk s féltékenykedünk: tudom, hogy a modern világot Krisztusnak s egyházának tiszteletére még rá nem nevelték a közférgyelmetlenség, az erkölcsi dekadencia, a szűfjégek és forradalmak s hogy sok idő kell ahhoz míg a Szentírás szerint megtanulja „Ubi sit virtus, ubi intellectus... ubi lumen oculorum et pax.“ (Baruch. 3, 14.) De segítünk meg a világot, hogy e keserves fordulatokon minél hamarabb áttessék. Adjunk kifejezést önmagunkban a krisztusi szellemnek, mutassuk meg, hogy a vilálgóság fiaai vagyunk. Fejlesztjük ki, érvényesítjük az élet értékeit, hadd lássa a világ, hogy élni csak azért érdemes, ami bennünk s nem azért, ami körülöttünk van. S ragaszkodjunk a krisztusi tekintélyhez, az Anyaszentegyházhoz. Tartson ki mellette nagy megrendülésekben s adjunk kifejezést hűségünkben Szent-Pál szavának: scio, cui credidi et certus sum; tudom, hogy kinek hittem s megmaradok benne! E hitemen nem változtat égszakadás, földindulás, nem francia, sem portugál forradalom. E hitemet meg nem rendítik veszteségek és sikertelenségek, nem aposztaziák és elpártolások s ha el is homályosok körülöttem a világ s ha erőszakos áramlatok el is szaktitják ideig-óráig az emberiséget, a most előadott fordulatok lehetősége, a nagy „deductio ad absurdum“ kiemel engem zavaromból s fölemel oda, hol viharok s romok fölött is várom a világ megtérését s Krisztus dicsőségét.

— Megyéspüspökünk beszéde. Három napon keresztül tart a katolikus nagygyűlés Budapesten. Sok ezer ember, az egész ország katolikusainak színe-java özönlött a fővárosba, hogy beelásson abba a helyzetbe, a melyben ma a magyar katolicizmus él. A legkiválóbb elmék állanak munkába, hogy egyrészt a megvilágítás fény sugarait szórják szét, másrészt, hogy a jövőnő utjaira rámutassanak. A mi püspökünk beszéde felpontja volt a kath. nagygyűlésnek. Ragyogóbbat, szebbet alig mondott ő maga. De olyat se, a melyet nagyobb várakozással fogadtak volna, mint a tegnapi. Az is bizonyos, hogy olyan tüntetést, a melyet tegnap a magyar katolikusok színe-java rendezett mellette, alig látott egyhamar a Vigadó díszterme. Az a tüntetés mesébe illő volt. Hosszu percekben keresztül tombolt, zúgott a tapsorkán és éljenvihar. Szinte vége se akart szakadni. Mintha az a közönység oda akart volna kiáltani az aknamunkásoknak:

— Mit akartok! Ti akarjátok Prohászku Ottokárt elszakítani a katolicizmusból, az egyháztól? Nem! nem engedjük. Mi vele vagyunk, mi vele maradjunk válaményien. Vele és nem nélküle!

Mi pedig éreztük, hogy mint emelkedik Prohászku püspökünk fölé, főlebb és mindig magasabba az átlag emberek fölé, az embereknél nagyobb emberek sorába.

Beszédjét leközöljük egész terjedelmében. De ugy, mint a hogyan leírta — nem ugy mint a hogyan elmondotta. S megmondjuk őszintén, hogy az elmondottakban több színt, több élénkséget vegyített.

— Esküvő. Marschall Nándor hentes mester, városunk egyik törévő szimpatikus iparos, folyó hó 14-én esküdött örök hűséget Stermeczky Irénkének, Stermeczky Imre, helybeli sítőiparos bájosleánykájának.

— Bucsuestély. Lakatos Frigyes drnak a tőlünk távozó karkaplánnak, illetőleg legényegyleti elnökek tiszteletére ünnepi bucsuestélyt rendeztek tiszteletű és jóbarátai. A kath. legényegylet nagytermében 60 terítékű vacsora volt, a melyen résztveit a fiatal papás Klauz György dr. kanonokkal, nagyszámú iparos és a legényegylet tagjai, továbbá a katolikus intelligenciának több tagja, kik az ünnepeit nagyarányú tevékenységével rokonszenyeztek, sőt abban részt is vettek. Az izletes és dus. lakoma alatt Hivling Ferenc dékán szívből jövő meleg szavakkal köszönte meg azt az odaadó nagy munkát, azt lélekölő fáradságot, a melyet Lakatos Frigyes dr. 7 éven keresztül, nyugalmat soha nem ismerve, érdekükben kifejtett. Klauz György dr. kanonok, a legényegylet elnöke hosszabb beszédben vázolta a távozó érdemét, munkásságát s azt a hiányt, mely távozásra Fehérvár dolgozó intézményeiben hátrahagy. Beszéde alatt leleplezték azt a hatalmas csoportképet a melylyel a Legényegylet tisztviselői és tagjai lepték meg volt működő elnöküket. Vass József dr. a tőle szokott ékesszólással vázolta Lakatos Frigyes érdemeit s az ifjusághoz szólva az elvek emberének megbecsülése után az elvek és megbecsülésre buzdította őket, majd jóbarátai paptársai nevében mondott kedves, felelhetetlen szavakat, őszinte lélekkel tolmácsolván azt a belső rokonszenvet és igazi szeretetet, a mely közöttük kifejlődött s a mely a mult legkedvesebb emléke marad.

— A filharmonikusok XX. hangversenye. A téli szezon magas művészi delikatesze, amelyre jóleső érzéssel gondolunk amelyet mindig föl-emelkedve, tisztultabb érzéssel hagyunk el és egy csoport magasztalással, nagybecsüléssel és büszkeséggel azok iránt, akik bennünket ebben a magas művészi szórakoztatásban részesíteni szivesek voltak. Az idei kezdet — nyugodt lélekkel mondhatjuk — méltó folytatása volt a megelőzőknek s reménynyújtás arra, hogy a filharmonikusok egyesülete csak fölfele haladhat. A vasárnapj ünnep kettős ünnep volt (a

mi lelki élvezetünk ünnepe, nem nem számítva). Ünnepeitük Goldmark Károlyt, a nagy magyar zeneköltőt, a kit az Isten kegyelme 80 évvel áldott meg; aztán ünnepelve élveztük Szigeti József játékát, a ki Goldmark szerint is legkiválóbb megértője és interpretálója az ő nagy művének.

Az első darab Goldmark: *Sába királynője* opera előjátéka és bevonulása volt: A mit Goldmark műveiben megbecsülhetlen érték gyanánt becsülünk: a színes, a beszédo, az éneklő zenét élveztük. Kellott látnunk egy nagy bevonulás minden pompáját, a keleti, festői csoportok színes felvonulását, a kürtösök felhívását, a zajongó tömeg üdvrivalgását, a hatalmas ünnepi tónusok lelket gyönyörkötött harmoniaját. A zenekar méltó volt az alkotó művész lelkéhez, erővel, színnel, pompával teljes.

Szigeti József játékát Goldmark A moll hegedűversenyében csodáltuk. Fiatal, 17—18 éves ifju, szőke, halvány arc, akin az első pillanatan megismerszik, hogy a műzást neveltje, aki egy magasabb élet rejtelmeiben álmodozó keresztül az életet. Keszthelyen született, de idejének nagy részét London mellett egy előkelő angol család környezetében tölti, akik magukhoz emelték, hogy a művészetét csodálhassák. A neve hovatovább világhírűvé válik s Goldmark szerint a mostani művészek közt nincs senki, aki őt jobban megérti és megértetni tudná. Szóval ezt az egészen fiatal embert a nagy művészek sorába emlegetik már most is, a mi elég nagy szó akkor, a mikor a művészet egész légióját termeli az igazi művészeknek. A játéka a finomságnak és bizosságnak az egyesülése. Valami csodálatos volt játékában, hogy a hegedűje énekel, finom tiszta éneket zengett. Minden vonása annyira egyenletes, harmonias, biztos és tiszta, a melyet Fehérvárott még alig hallottunk. Staccatöl, üveghangjal, pláne a kettős üveghangok a legőszintőbb csodálatra tarthatnak számot. Bámulunk remek technikáját s édes andaligába ringatták lelkünket Goldmark gyönyörű melodái. Pedig — s ezt őszintén bevalljuk, — Goldmark ő hangversenye a kevesebb zenei műveltséggel bíró közönseget erősen próbára tette és kifárasztotta. Záródókul Hubay magyar ábrándját adta még elő a művész, hogy egy kicsé könnyebb és inkább hozzánk férköző művészeti kincsen is gyönyörködhessünk. A közönység hű volt önmagához s ámbár a helyáratat felemelték — ha nem is szűfolt, de telt házat hozott össze. Hogy hála is a művész iránt, sőt, hogy egy kis ráadást is kiterőszakolt — az egészen természetes.

— A bodajki kerület. Batthyány Lajos gróf, a bodajki kerület orsz. képviselője polgárdii kobányája révén az államal szerződési viszényba jutott s így inkompatibilitassé levén, mandatumáról lemondani szándékozik.

— Értesítés. Tisztelettel értesítjük a kör t. tagjait, hogy Vörösmarty Mihály halála évfordulóján elhunyt nagy költőnk lelküdvéért gyászmisét tartunk. Kérjük a kör t. tagjait és Vörösmarty minden tisztelőjét, hogy a vallásos kegyelet adóját áldozzák a nagy költő emlékének és a misén résztvenjen. A gyászmise folyó hó 17-én esztőrtőkon reggel fél 8 órakor lesz a ciszterciak templomában. Székesfehérvár, 1910. nov. 12-én. A Vörösmarty-kör igazgatója.

— Fejermegyei Gazdasági Egyesület pönteken tartandó üléseben tölti be néhai K. Kenessey Lajos helyét a választmányban. A mint halljuk, erre a helyre egy jelöltük van a választóknak K. Kenessey László földbirtokos, a ki atyja örökébe lépne s egy képzett fő sokoldalú tudását vinné az egyesület életébe.

— Az Ipartestület előjáróságának f. hó 3-án tartott üléséből kifolyólag az elnökség felkérta a testület tagjait, hogy az 1911. év végéig kezdődőleg se napjárt, se ajándéktárgyakat ne osztogassanak, hanem ezek értékét az építendő ipartestületi ház alapja javára fordítsák.

— Lelkőszóvázás. A sárkereszturi ev. ref. hitközség lelkeszévé Patay Emil székesfehérvári ref. e. lelkész volt szították meg.

Halálozás. Részvétel vettük a következő gyászjelentést: Özv. Rainiss Mátýásné szül. Kunca Fanni, a saját, egy gyermekkel, Irén, Margit, Lajos és neje Bábólnai Adrién, valamint az összes rokonság, nevében is szomorodott szívvel jelentik, hogy szeretett férj, jó édes apa, testvér, após és rokon Rainiss Mátýás nyug. főtanító f. hó 14-én reggeli fél 3 órakor, hosszas szenvedés és a halálidők szentségének ájtatos felvétele után életének 77 évében elhunyt. Drága halottunk hült teteme f. hó 15-én délután 3 órakor fog a Szent Háromság temető kápolnájában örök nyugalomra helyeztetni.

Téhat szegény jó Matyi bácsi is eltávozott közülünk. Csaknem 50 évi tanítóskodás után vonult nyugalomba. De ezt sem élvezhette az öregség nyugodt alkonyaként. Az aggkor gyöngeség erőt vettek rajta s az utolsó éveket elhagyatva a külváros egy szegényes szobáskájában élte, míg a jótékony halál meg nem szabadította aánatos életétől.

Id. ... József volt városi bizottsági tag, 73 éves korában meghalt. Temetése ma délután volt a Malom-utcai gyásházából.

Welzel Gyula dr., a m. kir. szabadalmi tanács elnöke, tegnap reggel meghalt Budapesten. Holttestét Rácalmásra szállítják s holnap teszik örök nyugalomra a családi sírba.

Sándor Károlyné szül. Bárándy Jolán f. hó 14-én hirtelen elhunyt 47 éves korában, Holnap d. é. 11 órakor temetik a Széchenyi-utcai gyásházából.

Lemondott. Nozdovszky Lajos vármegyei közig. gyakornok ezen állásáról lemondott és Turóczenmártonba ment hasonló minőségben.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség szíves tudomására juttatni, hogy lakásunkon (Kossuth-utca 9. sz. az emeleten) lánykát elfogadunk, a női felsőruha-szabászat tanítására. Teljes tisztelettel: Rózsing Nővérek.

Megyebizottsági tagválasztások. Tegnap zajlottak le a megyei bizottsági tagválasztások, a melyek eredményéből eddig a következők jutottak tudomásunkra (a számok a szavazatok számát jelzik):

Csurgo	Keresztes Sándor	71
	Sik Emil	68
Lacz	Kálmán Vince	117
	Peri Jenő	97
Herczegfalva	Lájer Nándor	
	Simon Róbert	
Csákvár	Dézi Mihály	60
	Rác Endre	60
Bodajk	Andocsi Ferenc	93
	Laszczik Lóránt	74
	Dömötör Géza	70
Sárbogárd	Mészöly Endre	215
	Horváth Gyula dr.	144
Sárkeresztúr	Walper Dezső	63
Dimádony	Szatory Gyula	94
	Csongédy Gyula	80
	Köller Mihály	68
Cecze	Kasza János	91
	Pördán István	106
Pütkös	Schön Andor	89
Bonyhád	Csontos Andor	175
	Czimbál Ferenc	173
Dunapentele	Ligday Károly	119
	Kanessy Gyula	33
Vértessacs	Kéifler János	106
Seregélyes	Kiss Lajos	83
	Gróf Zichy Kázmér	77
Ercsi	Gévay Nándor	53
Érd	Bognár József	138
	Sulek Henrik	102
	Kerkner Zoltán	75

Holeksy Ágoston 49 szavazattal kisebbségben maradt.

Lovasberény	Farkas Gyula	55
	Móhl Ferenc	52
Sárospatak	Jenisch Adám	28
Rácalmás	Ilányi Ferenc	31
Alcsút	Szkalta Ferenc	79
	Krállits Gyula	61

Révai Nagy Lexikonát főlösleges a fővárosi könyvtárnoktól megrendelni, mert azt épügy szállítja Klökner Péter udvari könyvkereskedő Székesfehérvárról, részletfizetésre is.

Ellopt kerékpár, Vieger János népsegélyezőyleti szolga jelentette a rendőrségben, hogy folyó hó 14-én ismeretlen tettes az emeleti folyosón elhelyezett kerékpárját ellopta. A kerékpár hátulsó kereke vörös gumival van ellátva, a váza pedig fekete. A rendőrség a nyomozást megindította.

A tanfelügyelőségi tollnok — lemondott A vármegyei közigazgatási bizottság Schaller Flóris kir. tanfelügyelő előadása alapján Komjáthy Győző tanfelügyelői tollnokot, — aki csak úgy dirnixmirmix vette hivatalbeli állását és táviratilag jelezte, hogy ekkor meg ekkor majd megjön, de azért nem jött meg, sőt novemberi havi fizetését is táviratilag küldte meg magának — felfüggesztette állásától. Komjáthy Győző a további, reá nézve bizonyára nem kellemes folytatást megelőzve, tollnoki állásáról lemondott. Az ügy elintézése oly rapid ment, hogy a vallás és közoktatási miniszter már utódját is kinevezte Csete Ferenc budapesti lakos, végzett bölcsészethallgató személyében.

A székesfehérvári Keresztény fogyasztási szövetkezet főzletébe pénztárosnő és segéd kerestetik. Írásbeli jelentkezések a szövetkezet igazgatóságánál nyujtandók bé folyó hó 20-ig. (Szögyény u. 1 sz.) A segéd azonnal, a pénztárosnő december 1-én foglalhatja el állását.

Nagy mezei futóverseny. A Székesfehérvári Torna Klub f. hó 13-án délután nagy mezei futóversenyt rendezett a Sóstó körül 3400 méteres távolságon. A versenyben a Sz. T. K. az Egyetértés, Szkaté és a D. V. csapatok vettek részt összesen 18 indulóval, kik közül 16-an 13 percen belül futották meg a kijelölt távolságot. Részletes eredmény: 1. Hurbán Sándor, Sz. T. C. 2. Hurbán István, Sz. T. C., 3. Lichtnekeri László, Sz. T. C., 4. Scheiber Gusztáv, Sz. K. A. T. E., 5. Kalmár-Lajos, Sz. T. C., 6. Vadász József D. V., 7. Voitek Sándor, Egyetértés, 8. Bruck Manó Sz. T. C. A labdarugó mérkőzésből nem lett semmi.

Tűz Pázmádon. Folyó hó 13-án este fél 9 órakor erős kongatás verte föl Pázmádnak nyugalomra térő lakosait. Mandl Adolf helybeli lakos szérüskertjében egy hatalmas szalmakazal állt lángokban s világitó torony gyanánt szórta a világitást a község minden tájára. Eloltásra gondolni sem lehetett, csak a közelben lévő kazalok megmentésére fordították minden fáradságukat, ami szerencsére, a szélcsöndes időben sikerült is. Maga a kigyuladt kazal a késő éjjeli órákig égett, míg egészen el nem hamvadt. A tűz oka — azt mondják — bosszúból eredő gyújtogatás.

A Kégl György-utcai betörés. A budapesti főkapitányság értesítette a székesfehérvári rendőrséget hogy a Klein Lajos nagybérletű Kégl György-utca 138. sz. alatti lakásából folyó hó 1-én éjjel ellopoit ezüst és aranynevelék elzalogosítva feltaláltattak.

A vásári tárcadobók. Még emlékezetes olvasóink előtt, hogy Zöld Károly sárkeresztúri lakos napszámot a folyó évi október hó 23-án tartott országos vásáron három ismeretlen egyén tárcadobás ürügye alatt a város végére csalta, s ott 620 koronáját tőle ellopták. A rendőrség ez ügyben nyomozást indított s megállapította, hogy a tettesek Nabicht Gyula, Odón Alajos, Szabó (Hatos) Kálmán csenyei születésű marha és loalkuszok és Csímó Ferenc vásári tolvajok, akik hasonló módon követtek el lopásokat Zalaegerszegen is. Nevezettek jelenleg a soproni kir. törvényszéknél fogva vannak.

Esküdtszék.

Képviselőválasztási utóhangok.

Vádolt: Mészáros János 21 éves, Adonyhoz tartozó Szentmihálypusztai lakos.

Vád: Haláltokozó súlyos testi sértés.

Eset: Ezévi junius 2-án a rácalmási képviselő választásról ment haza Jankovics József iváncsai lakos kocsiával. Az uton Manka József szintén iváncsai lakos el akarta kerülni, de amint kerülte beleszorította kocsiját annak a kocsiját az árokba. Jankovics összeszedte magát s utána hajtattott Marinkának, mit ez észrevéve, bemenekült Szentmihály-pusztára. Jankovics itt elérte s ostornyelével ütni kezdte. A zajra Mészáros János, mint pusztai őr odament s kiutasította Jankovicsot a pusztáról. Jankovics azonban nem ment, hanem ahelyett gorbombakodni kezdett, mire Mészáros a kezében lévő bottal úgy fejbe vágta, hogy a szenvedett sérülés következtében hetednapra meghalt.

Az esküdtek.

Elnök: Sipos Sándor, bírák: Sohár Béla és Rhuz Gyula, jegyző: Gebze Elemér, ügyész: Hrabovszky Aurél, védő: dr. Kovács Lajos Ügyvéd.

Esküdtek: Dóra Szilárd, Stolcz Károly, Fekete Géza, Lichtneker Ferenc, Mudri János, Korumecz Gyula, Müller Rezső, Góttmann Andor Matyók Dezső, Radványi Imre, Schik Emil, Horhy Elemér. Pótesküldtek: Bogya Ferenc, Szputa János.

A vádolt teljes beismerésben van.

Az esküdtek a gyilkos legényt a vád és védelem elhangzása és megfontolása után felmentették és arra az álláspontra helyezkedtek, hogy Mészáros János jogos önvédelemből küldte a felebarátját a másvilágra. A legényt tehát a felmentő verdikt alapján szabadon bocsátották.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a

Magyar Király szálloda helyiségében

minden szerdán és szombatom müncheni

Paulaner sör

lesz csapolva.

Naponta 10 krajcáros zóna reggeli.

Színház után frissen készült vacsora kis adagokban is.

Minden este cigányzene.

Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Számos látogatást kér tisztelettel

Barnai Ignác,
szállodás.

Női trico téli kesztyűk	86 fillértől.
Magasszárú gyermek cipők	K. 1-70
" " " " " " " "	" 5.—
" " " " " " " "	" 7.—
" " " " " " " "	" 8.50
" " " " " " " "	" 10.—

Olcsó szabott árak!

Mindennemű posztó, sár és hócipők, halina csizmak, kálapok, szörme és — posztó sapkák, coliek, muffok —

nagy választékban

Knazovitzky Bela divatáruházában.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárról.

Téli férfi harisnyák párja	40 fillértől
Szarvasbőr férfi kesztyűk	K. 2.—
Magasszárú férfi vikszos cipők	" 7.—
" " " " " " " "	" 9.—
" " " " " " " "	" 11.—
Gyermek crimmer sapkák darabja	" 1.20
" " " " " " " "	" 4.—